

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΝΩΣΗ
ΜΕ ΑΠΛΑ ΛΟΓΙΑ

Ανταγωνισμός

Για
την καλύτερη
λειτουργία
των αγορών

Η πολιτική ανταγωνισμού της ΕΕ διασφαλίζει τον ισότιμο και θεμιτό ανταγωνισμό των επιχειρήσεων στην εσωτερική αγορά της Ευρώπης.

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΜΕ ΑΠΛΑ ΛΟΓΙΑ

Η έκδοση αυτή αποτελεί μέρος μιας σειράς που εξηγεί τι κάνει και γιατί η ΕΕ σε διάφορους τομείς πολιτικής και με ποια αποτελέσματα.

Μπορείτε να βρείτε τις εκδόσεις στο διαδίκτυο:
http://europa.eu/pol/index_el.htm
<http://europa.eu/!nd48yc>

Πώς λειτουργεί η ΕΕ
Ευρώπη 2020: η αναπτυξιακή στρατηγική της Ευρώπης
Η Ευρώπη σε 12 μαθήματα
Οι πατέρες της ΕΕ

Ανθρωπιστική βοήθεια και πολιτική προστασία
Ανταγωνισμός ✖
Απασχόληση και κοινωνικές υποθέσεις
Ασφάλεια των τροφίμων
Γεωργία
Δημόσια υγεία
Διεθνής συνεργασία και ανάπτυξη
Διεύρυνση
Δικαιοσύνη, θεμελιώδη δικαιώματα και ισότητα
Δράση για το κλίμα
Εκπαίδευση, κατάρτιση, νεολαία και αθλητισμός
Εμπόριο
Ενέργεια
Εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας
Επιχειρήσεις
Έρευνα και καινοτομία
Εσωτερική αγορά
Οικονομική και νομισματική ένωση και ευρώ
Θαλάσσια πολιτική και αλιεία
Καταναλωτές
Καταπολέμηση της απάτης
Μετανάστευση και άσυλο
Μεταφορές
Περιβάλλον
Περιφερειακή πολιτική
Πολιτιστικός και οπτικοακουστικός τομέας
Προϋπολογισμός
Τελωνεία
Τραπεζικός και χρηματοπιστωτικός τομέας
Σύνορα και ασφάλεια
Φορολογία
Ψηφιακό θεματολόγιο

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γιατί χρειάζεται μια ευρωπαϊκή πολιτική ανταγωνισμού	3
Τι είναι η ευρωπαϊκή πολιτική ανταγωνισμού	4
Προστασία του ανταγωνισμού	5
Κρατικές ενισχύσεις	7
Συγχωνεύσεις	8
Απελευθέρωση	9
Πώς να υποβάλετε καταγγελία	11
Προοπτικές	12
Περισσότερα	12

Η Ευρωπαϊκή Ένωση με απλά λόγια: Ανταγωνισμός

Ευρωπαϊκή Επιτροπή
Γενική Διεύθυνση Επικοινωνίας
Ενημέρωση πολιτών
1049 Βρυξέλλες
ΒΕΛΓΙΟ

Το χειρόγραφο επικαιροποιήθηκε τον Νοέμβριο του 2014.

Εξώφυλλο και φωτογραφία 2ης σελίδας:
©iStockphoto/dswebb

12 σ. — 21 × 29,7 cm
ISBN 978-92-79-41485-5
doi:10.2775/30983

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2014

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2014

Επιτρέπεται η αναπαραγωγή. Για τη χρήση ή την αναπαραγωγή μεμονωμένων φωτογραφιών προαπαιτείται η άδεια των κατόχων των δικαιωμάτων.

Γιατί χρειάζεται μια ευρωπαϊκή πολιτική ανταγωνισμού

Η ευρωπαϊκή πολιτική ανταγωνισμού καταλαμβάνει εξέχουσα θέση στο έργο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ήδη από τη ίδρυση της με τη Συνθήκη της Ρώμης το 1957. Με τη Συνθήκη αυτή θεσπίστηκε ένα καθεστώς που εξασφαλίζει τον ανόθευτο ανταγωνισμό εντός της κοινής αγοράς. Το ζητούμενο ήταν να δημιουργηθεί ένα σύνολο άρτιων και αποτελεσματικών κανόνων ανταγωνισμού για την εύρυθμη λειτουργία της ευρωπαϊκής αγοράς και για να επωφελούνται οι καταναλωτές από τα πλεονεκτήματα ενός συστήματος ελεύθερης αγοράς.

Η πολιτική ανταγωνισμού είναι ένα σύνολο κανόνων που εφαρμόζονται για να διασφαλίζεται ο θεμιτός ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων. Η εφαρμογή της ενθαρρύνει την επιχειρηματικότητα, αυξάνει την αποδοτικότητα, διευρύνει τις επιλογές των καταναλωτών και συμβάλλει στη μείωση των τιμών και τη βελτίωση της ποιότητας. Αυτοί είναι οι λόγοι για τους οποίους η ΕΕ αντιμάχεται τις μονοπωλιακές πρακτικές, ελέγχει τις συγχωνεύσεις και τις κρατικές ενισχύσεις και ενθαρρύνει την απελευθέρωση των αγορών.

Χαμηλές τιμές για όλους: Ο ευκολότερος τρόπος για να αυξήσει μια επιχείρηση το μερίδιο αγοράς της είναι να προσφέρει καλύτερες τιμές. Επομένως, στις αγορές που λειτουργεί ο ανταγωνισμός οι τιμές πέφτουν. Το γεγονός αυτό ευνοεί τους καταναλωτές, εφόσον είναι περισσότεροι αυτοί που μπορούν να αγοράζουν, και, παράλληλα, ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις να παράγουν, τονώνοντας έτσι την οικονομία γενικότερα.

Καλύτερη ποιότητα: Επίσης, ο ανταγωνισμός ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις να βελτιώνουν την ποιότητα των αγαθών και των υπηρεσιών που πωλούν, ώστε να προσελκύουν περισσότερους πελάτες και να αυξάνουν το μερίδιό τους στην αγορά. Η ποιότητα μπορεί να αφορά διάφορες πτυχές ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας, όπως η μεγαλύτερη διάρκεια ζωής ή η καλύτερη λειτουργία του προϊόντος, η καλύτερη εξυπηρέτηση των πελατών μετά την πώληση ή η τεχνική υποστήριξη, η παροχή καλύτερων υπηρεσιών στους καταναλωτές.

Μεγαλύτερη επιλογή: Σε μια ανταγωνιστική αγορά οι επιχειρήσεις προσπαθούν να διαφοροποιήσουν τα προϊόντα τους από τα υπόλοιπα, με αποτέλεσμα να παρέχονται στους καταναλωτές περισσότερες επιλογές ώστε να διαλέγουν το προϊόν που κατά τη γνώμη τους προσφέρει τη σωστή σχέση μεταξύ τιμής και ποιότητας.

Καινοτομία: Για να μπορούν να παρέχουν περισσότερες επιλογές και να παράγουν καλύτερα προϊόντα, οι επιχειρήσεις πρέπει να καινοτομούν όσον αφορά το είδος και τον σχεδιασμό του προϊόντος, τις μεθόδους παραγωγής, τις παρεχόμενες υπηρεσίες κ.λπ.

Ισχυρότεροι ανταγωνιστές στις διεθνείς αγορές:

Ο ανταγωνισμός στο εσωτερικό της ΕΕ βοηθά τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις να είναι ισχυρότερες και εκτός ΕΕ και, άρα, να μπορούν να επιβιώνουν σε συνθήκες παγκόσμιου ανταγωνισμού.

Ανταγωνισμός: μια πανευρωπαϊκή υπόθεση

Στις περιπτώσεις όπου οι παραβιάσεις των κανόνων ανταγωνισμού αφορούν μία μόνο χώρα, της κατάστασης επιλαμβάνονται συνήθως οι εθνικές αρχές ανταγωνισμού. Με τη διεύρυνση όμως της εσωτερικής αγοράς και την παγκοσμιοποίηση, οι επιπτώσεις τυχόν παράνομων πρακτικών, όπως η δημιουργία καρτέλ, γίνονται συνήθως αισθητές σε πολλές άλλες χώρες εντός και εκτός Ένωσης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαθέτει συνήθως τα κατάλληλα μέσα για να χειρίζεται αυτές τις υποθέσεις σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς έχει την εξουσία όχι μόνο να διεξάγει έρευνες, αλλά και να λαμβάνει δεσμευτικές αποφάσεις και να επιβάλλει υψηλά πρόστιμα.

Η εξουσία για τη διερεύνηση πιθανών αντιανταγωνιστικών πρακτικών δόθηκε στην Επιτροπή το 1962, ενώ από το 1990 επεκτάθηκε και στις μεγάλες συγχωνεύσεις. Η Επιτροπή εφαρμόζει τους ευρωπαϊκούς κανόνες ανταγωνισμού σε συνεργασία με τις εθνικές αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών.

Οι αρχές αυτές λειτουργούν σε όλες τις χώρες της ΕΕ και είναι αρμόδιες για την εφαρμογή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας περί ανταγωνισμού, έχοντας στην ουσία τις ίδιες εξουσίες με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Από το 2007 οι εθνικές αρχές ανταγωνισμού έχουν εφαρμόσει τους κανόνες ανταγωνισμού της ΕΕ σε σχεδόν 570 υποθέσεις.

Οι αρχές αυτές και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανταλλάσσουν πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού της ΕΕ μέσω του Ευρωπαϊκού Δικτύου Ανταγωνισμού (ΕΔΑ). Χάρη στο δίκτυο αυτό, είναι πιο εύκολο να εντοπιστεί ποια αρχή είναι αρμόδια για την εκάστοτε υπόθεση, καθώς και ποιες άλλες αρχές μπορούν να βοηθήσουν. Το δίκτυο συμβάλλει επίσης στην αποτελεσματική και ομοιόμορφη εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού της ΕΕ. Μέσω του ΕΔΑ, οι αρχές ανταγωνισμού ενημερώνουν η μία την άλλη σχετικά με τις αποφάσεις που σκοπεύουν να λάβουν και λαμβάνουν υπόψη τους τις παρατηρήσεις άλλων αρχών ανταγωνισμού. Κατ' αυτόν τον τρόπο, μέσα από ένα ευρύτερο σύνολο εμπειριών, μπορούν να επιλέγουν τις ορθότερες πρακτικές.

Οι ευρωπαϊκές αρχές ανταγωνισμού μεριμνούν για τη συμμόρφωση των επιχειρήσεων και των κυβερνήσεων προς τους κανόνες θεμιτού ανταγωνισμού της ΕΕ, αφήνοντας συγχρόνως περιθώρια για καινοτομία, ενιαία πρότυπα, καθώς και για την ανάπτυξη των μικρών επιχειρήσεων.

Αρμόδια για να αποφασίζουν κατά πόσο μια συγκεκριμένη συμφωνία πληροί τους κανόνες ανταγωνισμού της ΕΕ είναι και τα εθνικά δικαστήρια. Οι επιχειρήσεις και οι καταναλωτές που θίγονται ή ζημιώνονται λόγω μιας παράνομης συμπεριφοράς, η οποία περιορίζει τον ανταγωνισμό, μπορούν να ζητούν αποζημίωση.

Τι είναι η ευρωπαϊκή πολιτική ανταγωνισμού

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μαζί με τις εθνικές αρχές ανταγωνισμού μεριμνούν για την πρόληψη ή διάρθωση πρακτικών που υπονομεύουν τον ανταγωνισμό. Η Επιτροπή εφαρμόζει άμεσα τους κανόνες ανταγωνισμού της ΕΕ προσβλέποντας στη διασφάλιση ισότιμων και δίκαιων όρων ανταγωνισμού για όλες τις επιχειρήσεις, με απώτερο στόχο την καλύτερη λειτουργία των αγορών. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή παρακολουθεί τις επιχειρήσεις φροντίζοντας να αποτρέψει τη δημιουργία συμπράξεων που σκοπό έχουν την κατανομή της αγοράς και τον εκτοπισμό πιθανών ανταγωνιστών. Μπορεί δε να επιβάλει στους παραβάτες πρόστιμα που φθάνουν μέχρι και το 10 % του κύκλου εργασιών τους.

Μέσω του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων, της προστασίας του ανταγωνισμού και του ελέγχου των συγχωνεύσεων, η Επιτροπή μεριμνά ώστε ο ανταγωνισμός εντός της εσωτερικής αγοράς να παραμένει ανόθευτος. Χάρη στους ισότιμους αυτούς όρους αποκτούν πρόσβαση στη μεγάλη και εξελιγμένη εσωτερική αγορά της ΕΕ όλες ανεξαιρέτως οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ).

Η Επιτροπή έχει επίσης λάβει μέτρα για να ενισχύσει το δικαίωμα των καταναλωτών και των επιχειρήσεων να λαμβάνουν αποζημίωση κάθε φορά που πέφτουν θύματα αντιανταγωνιστικής συμπεριφοράς, καθώς και για να εντείνει και να απλουστεύσει τις διαδικασίες έρευνας για τις κρατικές ενισχύσεις.:

- η αντιμετώπιση των καρτέλ.
- η αποτροπή της εκμετάλλευσης της θέσης ισχύος που μπορεί να έχουν κάποιες επιχειρήσεις σε οποιοδήποτε τομέα της αγοράς ή σε οποιαδήποτε χώρα της Ευρώπης.
- ο διεξοδικός έλεγχος των προτεινόμενων συγχωνεύσεων.
- ο έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων που ενδεχομένως προκαλούν στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό κλάδων και επιχειρήσεων.

Η Επιτροπή επεξεργάζεται, αφενός, το πώς θα ενισχύσει το δικαίωμα των καταναλωτών και των επιχειρήσεων να λαμβάνουν αποζημίωση κάθε φορά που πέφτουν θύματα αντιανταγωνιστικής συμπεριφοράς και, αφετέρου, το πώς θα εντείνει και θα απλουστεύσει τις έρευνες για τις κρατικές ενισχύσεις.

Οι βασικοί κανόνες

Βάσει των κανόνων της ΕΕ, οι επιχειρήσεις:

- δεν μπορούν να καθορίζουν τις τιμές ούτε να κατανέμουν τις αγορές μεταξύ τους [άρθρο 101 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ)].
- δεν μπορούν να καταχρώνται τη δεσπόζουσα θέση τους σε μια συγκεκριμένη αγορά για να παραγκωνίζουν τους μικρότερους ανταγωνιστές τους (άρθρο 102 της ΣΛΕΕ).
- δεν μπορούν να προβαίνουν σε συγχωνεύσεις που τους δίνουν τη δυνατότητα να ελέγχουν την αγορά. Απαγορεύονται οι συγχωνεύσεις που πραγματοποιούνται, χωρίς την προηγούμενη έγκριση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μεταξύ μεγάλων επιχειρήσεων που αναπτύσσουν σημαντική δραστηριότητα στην ΕΕ, ακόμη και αν έχουν την έδρα τους εκτός ΕΕ (κανονισμός για τις συγκεντρώσεις).

Οι κανόνες της ΕΕ καλύπτουν επίσης τη βοήθεια που χορηγούν οι κυβερνήσεις σε επιχειρήσεις, τις λεγόμενες κρατικές ενισχύσεις, που παρακολουθούνται από την Επιτροπή (άρθρο 107 της ΣΛΕΕ). Για παράδειγμα, οι ακόλουθες πρακτικές απαγορεύονται (εκτός εάν πληρούν ορισμένα κριτήρια):

- δάνεια και επιχορηγήσεις.
- φορολογικές ελαφρύνσεις.
- παροχή αγαθών και υπηρεσιών σε προτιμησιακές τιμές.
- κρατικές εγγυήσεις που βελτιώνουν την πιστοληπτική ικανότητα μιας επιχείρησης έναντι των ανταγωνιστών της.

Επίσης, σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπεται η παροχή οποιασδήποτε μορφής βοήθειας σε προβληματικές επιχειρήσεις που δεν έχουν καμία πιθανότητα να γίνουν οικονομικά βιώσιμες.

Προστασία του ανταγωνισμού

Ο όρος προστασία του ανταγωνισμού αναφέρεται στις ενέργειες αποτροπής ή ελέγχου της ένωσης επιχειρήσεων ή άλλων μονοπωλίων, με σκοπό πάντα την προαγωγή του ανταγωνισμού.

Αντιανταγωνιστικές συμφωνίες

Το άρθρο 101 της ΣΛΕΕ απαγορεύει τις αντιανταγωνιστικές συμφωνίες, δηλαδή κάθε συμφωνία που περιορίζει σκοπίμως ή μη τον ανταγωνισμό.

Διατάξεις για την προστασία του ανταγωνισμού στην περίπτωση αντιανταγωνιστικών συμφωνιών περιέχονται σε διάφορες νομοθετικές πράξεις, ορισμένες εκ των οποίων ρυθμίζουν είτε συγκεκριμένες πρακτικές είτε συγκεκριμένους κλάδους. Στα κείμενα αυτά περιγράφονται επίσης οι εξουσίες της Επιτροπής σε ό,τι αφορά τη διεξαγωγή ερευνών στις επιχειρήσεις, όπως και το δικαίωμα της Επιτροπής να ερευνά τις εγκαταστάσεις των επιχειρήσεων για τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων.

Η Επιτροπή έχει εκδώσει και διάφορα μη νομοθετικά κείμενα, όπως ανακοινώσεις και κατευθυντήριες γραμμές. Τα κείμενα αυτά, στα οποία επεξηγείται αναλυτικότερα η πολιτική της Επιτροπής, αφορούν είτε την ερμηνεία σημαντικών διατάξεων του δικαίου για την προστασία του ανταγωνισμού είτε διαδικαστικά ζητήματα, όπως η πρόσβαση στους φακέλους των υποθέσεων ανταγωνισμού.

Τι είναι οι «αντιανταγωνιστικές συμφωνίες»;

Πρόκειται για συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων που αποσκοπούν στον περιορισμό του ανταγωνισμού. Για παράδειγμα, οι επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε ένα καρτέλ συμφωνούν να μην ανταγωνίζονται η μία την άλλη ή καθορίζουν από κοινού τις τιμές πώλησης των προϊόντων τους.

Καρτέλ: γιατί βλάπτουν τόσο πολύ τον ανταγωνισμό και πώς τα εντοπίζει η Επιτροπή;

Συμμετέχοντας σε καρτέλ για τον έλεγχο των τιμών και την κατανομή των αγορών μεταξύ τους, οι επιχειρήσεις προστατεύονται από τις πιέσεις των ανταγωνιστών όσον αφορά την προώθηση νέων προϊόντων, τη βελτίωση της ποιότητας και τη μείωση των τιμών. Έτσι, οι καταναλωτές καταλήγουν να πληρώνουν ακριβότερα για χαμηλότερη ποιότητα.

Σύμφωνα με το δίκαιο ανταγωνισμού της ΕΕ, τα καρτέλ είναι παράνομα και η Επιτροπή επιβάλλει υψηλά πρόστιμα στις επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε αυτά. Ακριβώς επειδή είναι παράνομα, τα καρτέλ χαρακτηρίζονται από μυστικότητα και είναι εξαιρετικά δύσκολο να αποδειχτεί η ύπαρξή τους.

Για τον ευκολότερο εντοπισμό των καρτέλ και την αποτελεσματική εξάλειψή τους, η Επιτροπή εφαρμόζει μια «πολιτική επιείκειας». Βάσει της πολιτικής αυτής, οι επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε καρτέλ και ομολογούν την ανάμειξή τους, παρέχοντας αποδεικτικά στοιχεία, απαλλάσσονται πλήρως ή μερικώς από την καταβολή του προστίμου που θα τους επέβαλλε η Επιτροπή.

Επίσης, οι επιχειρήσεις που παραδέχονται τη συμμετοχή τους σε κάποιο καρτέλ έχουν τη δυνατότητα να έρθουν σε συμβιβασμό με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Κατ' αυτόν τον τρόπο η υπόθεση διευθετείται πιο γρήγορα και η Επιτροπή εξοικονομεί πόρους, συν το ότι οι επιχειρήσεις που συμβιβάζονται πληρώνουν μειωμένο πρόστιμο.

Πάντως, ο συμβιβασμός δεν ισοδυναμεί με διαπραγμάτευση μεταξύ των επιχειρήσεων των καρτέλ και της Επιτροπής — αφού η Επιτροπή έχει ήδη συλλέξει αδιάσειστα αποδεικτικά στοιχεία εις βάρος των επιχειρήσεων αυτών πριν από την έναρξη της διαδικασίας συμβιβασμού.

Οι συμφωνίες είναι αντιανταγωνιστικές εφόσον οι συμμετέχοντες σε αυτές συμφωνούν:

- να καθορίζουν τις τιμές·
- να περιορίζουν την παραγωγή·
- να κατανέμουν μεταξύ τους αγορές ή πελάτες·
- να καθορίζουν τιμές μεταπώλησης (μεταξύ ενός παραγωγού και των διανομέων του).

Ωστόσο, μια συμφωνία μπορεί να επιτρέπεται εφόσον:

- έχει περισσότερες θετικές παρά αρνητικές συνέπειες·
- δεν συνάπτεται μεταξύ ανταγωνιστών·
- συμμετέχουν σε αυτήν επιχειρήσεις με μικρό συνολικό μερίδιο αγοράς·
- είναι αναγκαία για τη βελτίωση προϊόντων ή υπηρεσιών, την ανάπτυξη νέων προϊόντων ή την εξεύρεση νέων και καλύτερων τρόπων διάθεσης των προϊόντων στους καταναλωτές.

© iStockphoto / Anna Brykhanova

Στόχος της πολιτικής ανταγωνισμού είναι να προσφέρει προϊόντα και υπηρεσίες καλύτερης ποιότητας και σε χαμηλότερες τιμές.

Για παράδειγμα, η Επιτροπή επιτρέπει σε επιχειρήσεις να συνεργάζονται για την ανάπτυξη ενός ενιαίου τεχνικού προτύπου για το σύνολο της αγοράς. Οι συμφωνίες έρευνας και ανάπτυξης, καθώς και μεταφοράς τεχνολογίας, είναι συνήθως συμβατές με το δίκαιο του ανταγωνισμού, διότι ορισμένα νέα προϊόντα προϋποθέτουν δαπανηρή έρευνα που δεν θα μπορούσε να αναλάβει εξ ολοκλήρου μια επιχείρηση από μόνη της. Συμφωνίες για κοινή παραγωγή, αγορά ή πώληση προϊόντων ή για τυποποίηση μπορεί επίσης να είναι νόμιμες.

Μπορεί επίσης να επιτραπεί σε μικρότερες επιχειρήσεις να συνεργάζονται, εάν με τον τρόπο αυτό γίνονται πιο ανταγωνιστικές έναντι των μεγαλύτερων επιχειρήσεων.

Κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης

Μια επιχείρηση που βρίσκεται σε θέση ισχύος σε μια συγκεκριμένη αγορά μπορεί να βλάψει τον ανταγωνισμό. Το να κατέχει μια επιχείρηση δεσπόζουσα θέση δεν βλάπτει κατ' ανάγκη τον ανταγωνισμό, αν όμως η εν λόγω επιχείρηση εκμεταλλεύεται το γεγονός αυτό για να εξαλείψει τον ανταγωνισμό, τότε μιλάμε για «κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης». Η πρακτική αυτή απαγορεύεται από το άρθρο 102 της ΣΛΕΕ.

Τι είναι η κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης

Όταν μια μεγάλη επιχείρηση προσπαθεί να εκτοπίσει τους ανταγωνιστές της από την αγορά, θεωρείται ότι κάνει κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης της, εφόσον με τις ενέργειές της πετυχαίνει την εξάλειψη του ανταγωνισμού. Η πρακτική αυτή έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των τιμών και τον περιορισμό των επιλογών των καταναλωτών.

Οι μεγάλες επιχειρήσεις δεν μπορούν να εκμεταλλεύονται τη διαπραγματευτική τους ισχύ στις συναλλαγές τους με μικρότερες επιχειρήσεις, προκειμένου να επιβάλλουν όρους που θα παρεμπόδιζαν τους προμηθευτές ή πελάτες τους να συναλλάσσονται με τους ανταγωνιστές τους.

Ομοίως, οι επιχειρήσεις κάνουν κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης τους όταν:

- χρεώνουν παράλογα υψηλές τιμές·
- πωλούν σε τεχνητά χαμηλά τιμές με σκοπό να παραγκωνίσουν ή ακόμη και να εξαλείψουν τον ανταγωνισμό από την αγορά·
- αναγκάζουν τους καταναλωτές να αγοράζουν ένα προϊόν που συνδέεται τεχνητά με ένα άλλο προϊόν μεγάλης ζήτησης, με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν εναλλακτικές επιλογές για κανένα από τα δύο είδη προϊόντων, γεγονός που στρεβλώνει τον ανταγωνισμό·
- αρνούνται να προμηθεύουν ορισμένους πελάτες ή προσφέρουν ειδικές εκπτώσεις σε πελάτες που κάνουν

Οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων μπορούν ενίοτε να περιορίζουν τον ανταγωνισμό.

όλες ή τις περισσότερες αγορές τους από τη συγκεκριμένη δεσπόζουσα επιχείρηση·

- εξαρτούν την πώληση συγκεκριμένου προϊόντος από την πώληση ενός άλλου προϊόντος.

Ποιες είναι οι εξουσίες έρευνας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής;

Η Επιτροπή μπορεί να ερευνά πιθανές αντιανταγωνιστικές πρακτικές. Αυτό σημαίνει, μεταξύ άλλων, ότι εάν η Επιτροπή αποφασίσει τη διεξαγωγή έρευνας, οι υπάλληλοί της έχουν το δικαίωμα:

- να εισέρχονται σε όλους τους χώρους, τις εγκαταστάσεις ή τα μεταφορικά μέσα των επιχειρήσεων·
- να ελέγχουν τα βιβλία και άλλα επαγγελματικά τους έγγραφα·
- να λαμβάνουν αντίγραφα ή αποσπάσματα των βιβλίων ή των επαγγελματικών εγγράφων·
- να σφραγίζουν οποιονδήποτε επαγγελματικό χώρο και βιβλία ή έγγραφα κατά την περίοδο και στον βαθμό που απαιτείται για τον έλεγχο·
- να ζητούν από κάθε εκπρόσωπο ή μέλος του προσωπικού της επιχείρησης διευκρινίσεις για συμβάντα ή έγγραφα που σχετίζονται με το αντικείμενο και τον σκοπό του ελέγχου και να καταγράφουν τις σχετικές απαντήσεις.

Κρατικές ενισχύσεις

Οι εθνικές αρχές χρησιμοποιούν μερικές φορές δημόσιους πόρους για να ενισχύουν τοπικούς επαγγελματικούς κλάδους ή επιχειρήσεις, παρέχοντάς τους αθέμιτο πλεονέκτημα, με αποτέλεσμα την υπονόμηση του ανταγωνισμού και τη στρέβλωση του εμπορίου. Η πρακτική αυτή απαγορεύεται από το άρθρο 107 της ΣΛΕΕ.

Σύμφωνα με το άρθρο 108 της ΣΛΕΕ, η αποτροπή αυτής της πρακτικής αποτελεί μέλημα της Επιτροπής, η οποία επιτρέπει τις κρατικές ενισχύσεις μόνο εφόσον εξυπηρετούν πραγματικά το ευρύτερο δημόσιο συμφέρον, δηλαδή εάν ωφελούν συνολικά την κοινωνία ή την οικονομία.

Τα τελευταία χρόνια, η Επιτροπή διευκόλυνε τα κράτη μέλη να χορηγούν βοήθεια στοχευμένη στην αντιμετώπιση των αδυναμιών της αγοράς και στην επίτευξη των στόχων του κοινού ευρωπαϊκού συμφέροντος. Η Επιτροπή εστιάζει την εφαρμογή της νομοθεσίας στις περιπτώσεις που έχουν τον μεγαλύτερο αντίκτυπο στην εσωτερική αγορά, απλουστεύοντας τους κανόνες και επιταχύνοντας τη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Πώς αποφασίζει η Επιτροπή ποιες ενισχύσεις επιτρέπονται;

Καταρχάς, η Επιτροπή πρέπει να εξετάζει τα εξής:

- Έχουν χορηγήσει οι κρατικές αρχές ενίσχυση, π.χ. υπό μορφή επιχορηγήσεων, επιδότησης επιτοκίου, απαλλαγής από φόρους, εγγυήσεων, κρατικής συμμετοχής σε επιχειρήσεις, παροχής αγαθών και υπηρεσιών με προτιμσιακούς όρους;
- Μπορεί η ενίσχυση αυτή να επηρεάσει τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών;
- Είναι η ενίσχυση επιλεκτική; Δηλαδή παρέχει πλεονέκτημα σε συγκεκριμένες επιχειρήσεις, βιομηχανικούς κλάδους ή επιχειρήσεις συγκεκριμένων περιοχών; Τα γενικά φορολογικά μέτρα και η νομοθεσία για την απασχόληση, για παράδειγμα, δεν συνιστούν επιλεκτική στήριξη, δεδομένου ότι ισχύουν για όλους.

Ο έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων διασφαλίζει τη μη στρέβλωση του ανταγωνισμού και των συναλλαγών στην ΕΕ από τις παρεμβάσεις των κυβερνήσεων.

- Έχει προκληθεί στρέβλωση του ανταγωνισμού ή προβλέπεται να προκληθεί στο μέλλον;

Εάν ναι, η Επιτροπή πρέπει να απαγορεύει τη χορήγηση της ενίσχυσης —εκτός εάν αποδειχθεί ότι αυτή είναι συμβατή με την εσωτερική αγορά.

Εξαιρέσεις

Ωστόσο, οι γενικοί αυτοί κανόνες έχουν μερικές εξαιρέσεις. Ορισμένες κρατικές ενισχύσεις επιτρέπονται, εφόσον υπάρχουν βάσιμες πιθανότητες να καταστεί κερδοφόρα μια προβληματική ή νέα επιχείρηση και υπό τον όρο ότι αυτό είναι προς το συμφέρον της Ένωσης (π.χ. διατήρηση ή δημιουργία θέσεων εργασίας).

Πρωταρχικό κριτήριο είναι το κατά πόσο θα ωφεληθούν οι καταναλωτές ή θα ζημιωθούν άλλες επιχειρήσεις. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιτρέπει συνήθως την παροχή ενισχύσεων στους τομείς της έρευνας, της καινοτομίας, της περιφερειακής ανάπτυξης και των μικρών επιχειρήσεων, επειδή αυτό συμβάλλει στην επίτευξη των γενικότερων στόχων της ΕΕ.

Πώς παρακολουθούνται οι κρατικές ενισχύσεις;

Οι κυβερνήσεις της ΕΕ οφείλουν να ενημερώνουν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τις προγραμματισμένες επιδοτήσεις και άλλες μορφές ενισχύσεων προτού τις χορηγήσουν. Από το σύνολο των κοινοποιούμενων κρατικών ενισχύσεων, η Επιτροπή εγκρίνει το 85 % περίπου εξ αυτών μετά από προκαταρκτική αξιολόγηση.

Όταν απαιτείται επίσημη έρευνα, δημοσιεύεται σχετική ανακοίνωση στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* και στην ηλεκτρονική σελίδα του μπρώου κρατικών ενισχύσεων της Επιτροπής. Τα ενδιαφερόμενα μέρη μπορούν να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους, η δε Επιτροπή μελετά όλες τις πτυχές της υπόθεσης προτού καταλήξει σε οριστική απόφαση.

Η Επιτροπή εξετάζει επίσης τις ενισχύσεις για τις οποίες δεν έχει ενημερωθεί επίσημα, αλλά που υπέπεσαν στην αντίληψη της από τα μέσα ενημέρωσης, ή μετά από δική της έρευνα ή από καταγγελίες επιχειρήσεων ή ιδιωτών. Εάν η Επιτροπή διαπιστώσει ότι μια ενίσχυση δεν είναι συμβατή με τη νομοθεσία της ΕΕ και τις αρχές του ελεύθερου ανταγωνισμού, ζητά από τις αρχές να διακόψουν τη χορήγηση της και να ανακτήσουν το μέρος της ενίσχυσης που έχουν ήδη χορηγήσει.

Ο πίνακας αποτελεσμάτων για τις κρατικές ενισχύσεις της Επιτροπής παρέχει στατιστικά στοιχεία για το συνολικό ποσό και το είδος των ενισχύσεων που χορηγεί κάθε κράτος μέλος της ΕΕ. Επιπλέον, από τον Ιανουάριο του 2016, οι πολίτες όλων των χωρών της ΕΕ θα μπορούν να βρίσκουν στο διαδικτυο πληροφορίες για τις επιδοτήσεις άνω των 500 000 ευρώ.

Σύμφωνα με τον πίνακα, το μεγαλύτερο μέρος των ενισχύσεων που χορηγούνταν παλαιότερα σε μεμονωμένες επιχειρήσεις και βιομηχανικούς κλάδους κατευθύνεται πλέον σε δραστηριότητες που εξυπηρετούν το κοινό συμφέρον της ΕΕ. Η εξέλιξη αυτή αναμένεται να συμβάλει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας στην παγκόσμια αγορά.

Συγχωνεύσεις

Ο κανονισμός για τις συγκεντρώσεις παρέχει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή την εξουσία να απαγορεύει συγχωνεύσεις και εξαγορές που μπορούν να περιορίσουν σημαντικά τον ανταγωνισμό.

Τη νομική βάση των αποφάσεων για τις συγχωνεύσεις αποτελούν ο κανονισμός της ΕΕ για τις συγκεντρώσεις και ο κανονισμός για την εφαρμογή του. Ο κανονισμός για τις συγκεντρώσεις περιέχει τους βασικούς κανόνες για την αξιολόγηση των συγκεντρώσεων, ο δε κανονισμός για την εφαρμογή του ρυθμίζει διαδικαστικά ζητήματα (κοινοποίηση, προθεσμίες, δικαίωμα ακρόασης).

Συνδυάζοντας τις δραστηριότητές τους, οι επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν νέα προϊόντα με μεγαλύτερη αποδοτικότητα, καθώς και να μειώσουν το κόστος παραγωγής ή διανομής. Όταν αυξάνεται η αποδοτικότητα των επιχειρήσεων, η αγορά γίνεται πιο ανταγωνιστική και οι καταναλωτές επωφελούνται από καλύτερα προϊόντα και καλύτερες τιμές.

Ορισμένες όμως συγχωνεύσεις μπορούν να περιορίσουν τον ανταγωνισμό, για παράδειγμα δημιουργώντας ή ενισχύοντας τη δεσπόζουσα θέση μιας επιχείρησης στην αγορά. Κάτι τέτοιο μπορεί να έχει αρνητικές συνέπειες για τους καταναλωτές διότι αυξάνονται οι τιμές, περιορίζονται οι επιλογές και μειώνονται οι δυνατότητες καινοτομίας.

Προτού πραγματοποιήσουν συγχωνεύσεις ή ενώσεις, οι μεγάλες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε διασυννοριακό επίπεδο πρέπει να ζητούν την έγκριση της Επιτροπής, παρέχοντάς της όλες τις πληροφορίες που χρειάζεται για να εκδώσει την απόφασή της.

Όταν οι επιχειρήσεις ενώνουν τις δυνάμεις τους σε μόνιμη ή προσωρινή βάση, οι αρχές ανταγωνισμού μεριμνούν ώστε να μη διαταράσσεται η ισορροπία της αγοράς. Συγκεκριμένα, μεριμνούν ώστε να μη στρεβλώνεται ο ανταγωνισμός ή να μην αποκτά μια επιχείρηση δεσπόζουσα θέση την οποία στη συνέχεια θα μπορεί να καταχραστεί.

© Shutterstock/Somthink

Η ΕΕ εξετάζει τις προτάσεις συγχωνεύσεων για να αποτρέψει τις αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό.

Γιατί πρέπει να εγκρίνονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο οι συγχωνεύσεις;

Για να μπορούν οι επιχειρήσεις που αναπτύσσουν δραστηριότητα σε περισσότερες από μία χώρες της ΕΕ να λάβουν ενιαία έγκριση.

Ποιες συγχωνεύσεις επιχειρήσεων ελέγχει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή;

Η Επιτροπή ερευνά κάθε συγχώνευση επιχειρήσεων ο κύκλος εργασιών των οποίων υπερβαίνει ορισμένα όρια. Κάτω από τα όρια αυτά, οι συγχωνεύσεις μπορούν να εξετάζονται από τις εθνικές αρχές ανταγωνισμού.

Οι κανόνες ισχύουν για όλες τις συγχωνεύσεις, ανεξαρτήτως του τύπου όπου οι μετέχουσες επιχειρήσεις έχουν την επίσημη έδρα τους, τα κεντρικά τους γραφεία και τις εγκαταστάσεις παραγωγής τους ή ασκούν τις δραστηριότητές τους. Αυτό συμβαίνει διότι τις αγορές της ΕΕ μπορούν να τις επηρεάσουν ακόμη και οι συγχωνεύσεις επιχειρήσεων οι οποίες έχουν την έδρα εκτός της Ένωσης, αλλά αναπτύσσουν επιχειρηματική δραστηριότητα εντός της Ένωσης.

Η Επιτροπή μπορεί επίσης να εξετάζει συγχωνεύσεις που παραπέμπουν σε αυτήν προς εξέταση είτε οι μετέχουσες επιχειρήσεις είτε οι εθνικές αρχές ανταγωνισμού. Υπό ορισμένες συνθήκες, η Επιτροπή μπορεί επίσης να παραπέμψει μια υπόθεση σε μια εθνική αρχή ανταγωνισμού.

Πότε απορρίπτονται και πότε εγκρίνονται οι συγχωνεύσεις;

Οι προτεινόμενες συγχωνεύσεις είναι δυνατόν να απαγορευθούν, εφόσον οι μετέχουσες επιχειρήσεις είναι σημαντικοί ανταγωνιστές ή εφόσον η συγχώνευση αποδυναμώνει ή περιορίζει σημαντικά τον ανταγωνισμό στην αγορά της ΕΕ λόγω της δημιουργίας ή της ενίσχυσης μιας επιχείρησης με δεσπόζουσα θέση.

Πάντως, η Επιτροπή δεν εμποδίζει συνήθως τις συγχωνεύσεις, καθώς μπορεί να επιβάλει στις μετέχουσες επιχειρήσεις δεσμευτικούς όρους ή διορθωτικά μέτρα, ακόμη και στις πιο προβληματικές περιπτώσεις. Οι όροι και τα μέτρα αυτά εγγυώνται τη μη πρόκληση στρεβλώσεων στην αγορά μόλις πραγματοποιηθεί η συγχώνευση. Οι επιχειρήσεις μπορούν, για παράδειγμα, να δεσμευθούν ότι θα πουλήσουν μέρος της επιχείρησης που θα προκύψει από τη συγχώνευση, ή ότι θα μοιραστούν την τεχνολογία τους με άλλη επιχείρηση στην αγορά. Εάν η Επιτροπή κρίνει ότι οι δεσμεύσεις είναι ικανοποιητικές επειδή διατηρούν ή αποκαθιστούν τις συνθήκες ανταγωνισμού στην αγορά, εγκρίνει τη συγχώνευση υπό όρους και παρακολουθεί κατά πόσο οι μετέχουσες επιχειρήσεις τηρούν τις δεσμεύσεις τους. Σε αντίθετη περίπτωση, η Επιτροπή μπορεί να επέμβει.

Οι συγχωνεύσεις εγκρίνονται άνευ όρων, εφόσον η Επιτροπή συμπεράνει ότι δεν περιορίζουν τον ανταγωνισμό.

Απελευθέρωση

Σε ορισμένες χώρες, βασικές υπηρεσίες όπως η ενέργεια, οι τηλεπικοινωνίες, οι μεταφορές, η ύδρευση και τα ταχυδρομεία ελέγχονται ακόμη από το δημόσιο και όχι από ιδιωτικές επιχειρήσεις. Οι κυβερνήσεις των χωρών της ΕΕ μπορούν να αναθέτουν την αρμοδιότητα παροχής ειδικών δημόσιων υπηρεσιών σε επιχειρήσεις, υπό την προϋπόθεση όμως ότι τα καθήκοντα, τα δικαιώματα και η οικονομική αποζημίωση αυτών των επιχειρήσεων θα πληρούν τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις.

Ενίοτε οι υπηρεσίες αυτές είναι απελευθερωμένες — δηλαδή ανοικτές στον ανταγωνισμό μεταξύ διαφόρων επιχειρήσεων. Στις περιπτώσεις αυτές, η Επιτροπή μεριμνά ώστε όλοι να μπορούν να επωφελούνται από αυτές τις υπηρεσίες, ακόμη και σε περιοχές στις οποίες η παροχή τους δεν είναι επικερδής. Επιπλέον, είναι σημαντικό να διασφαλίζεται ότι η απελευθέρωση γίνεται με τρόπο που να μην παρέχει αθέμιτο πλεονέκτημα στην επιχείρηση που διατηρούσε προηγουμένως το μονοπώλιο.

Ποια είναι τα οφέλη της απελευθέρωσης;

Η απελευθέρωση των αγορών συνεπάγεται αρκετά οφέλη.

Οι καταναλωτές μπορούν να επιλέγουν μεταξύ διαφόρων παρόχων υπηρεσιών και προϊόντων. Για παράδειγμα, στους τομείς των σιδηροδρομικών μεταφορών, της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου, οι φορείς εκμετάλλευσης των δικτύων οφείλουν πλέον να επιτρέπουν στους ανταγωνιστές τους την πρόσβαση στα δίκτυά τους με ισότιμους όρους. Στους κλάδους αυτούς είναι σημαντικό να εξασφαλίζεται ισότιμη πρόσβαση στα δίκτυα για όλους τους προμηθευτές, ώστε:

- οι καταναλωτές να επιλέγουν τους προμηθευτές που τους προσφέρουν τους καλύτερους όρους·
- οι καταναλωτές να επωφελούνται από χαμηλότερες τιμές και νέες υπηρεσίες που συνήθως είναι αποδοτικότερες και πιο εύχρηστες για τον καταναλωτή·
- οι εθνικές οικονομίες να γίνονται πιο ανταγωνιστικές.

Είναι δυνατόν οι δημόσιες υπηρεσίες να παρέχονται αποτελεσματικά σε μια ανταγωνιστική αγορά;

Ναι, υπό την προϋπόθεση ότι θα υπάρχουν κανονιστικές ρυθμίσεις που θα διασφαλίζουν ότι οι δημόσιες υπηρεσίες θα παρέχονται συνεχώς και ότι δεν θα θίγονται τα συμφέροντα των καταναλωτών.

Η Επιτροπή λαμβάνει πάντα υπόψη τις ειδικές υποχρεώσεις που αναλαμβάνει η εκάστοτε επιχείρηση με «μονοπωλιακά δικαιώματα». Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται δίκαιος ανταγωνισμός, χωρίς να περιέρχεται σε μειονεκτική θέση ο χρηματοδοτούμενος από το κράτος φορέας, ο οποίος

© iStockphoto/Chinaface

Οι ευρωπαϊκοί καταναλωτές έχουν τη δυνατότητα να επιλέγουν μεταξύ διαφόρων προμηθευτών ενέργειας.

είναι υποχρεωμένος να παρέχει υπηρεσίες για το δημόσιο συμφέρον, ακόμη και όταν αυτές δεν είναι επικερδείς.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να δώσει την έγκρισή της σε μια επιχείρηση να διατηρεί μονοπώλιο —για παράδειγμα, όταν απαιτούνται δαπανηρές υποδομές («φυσικά μονοπώλια») ή όταν είναι σημαντική η εξασφάλιση μιας δημόσιας υπηρεσίας. Ωστόσο:

- οι μονοπωλιακές επιχειρήσεις πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξουν ότι μεταχειρίζονται δίκαια τις άλλες επιχειρήσεις·
- τα φυσικά μονοπώλια πρέπει να θέτουν τις υποδομές τους στη διάθεση όλων των χρηστών·
- τα κέρδη από την παροχή μιας δημόσιας υπηρεσίας δεν μπορούν να χρησιμοποιούνται για την επιδίωξη εμπορικών πράξεων, η οποία θα οδηγούσε ενδεχομένως σε διαμόρφωση τιμών χαμηλότερων από αυτές των ανταγωνιστών.

Ωφελούνται κατ' αυτόν τον τρόπο οι καταναλωτές;

Ναι, αλλά όχι αμέσως.

Στις δύο αγορές που ανοίχτηκαν πρώτες στον ανταγωνισμό (αεροπορικές μεταφορές και τηλεπικοινωνίες), το μέσο επίπεδο τιμών έχει μειωθεί σημαντικά. Δεν ισχύει όμως το ίδιο για τις αγορές που ανοίχτηκαν στον ανταγωνισμό αργότερα, ή δεν ανοίχτηκαν καθόλου (όπως η ηλεκτρική ενέργεια, το αέριο, οι σιδηροδρομικές μεταφορές και οι ταχυδρομικές υπηρεσίες), όπου οι τιμές παρέμειναν αμετάβλητες ή και αυξήθηκαν.

Παρόλο που αυτό μπορεί να οφείλεται σε εγγενείς παράγοντες των συγκεκριμένων κλάδων (π.χ. οι τιμές του αερίου συνδέονται στενά με τις τιμές του πετρελαίου), φαίνεται ότι οι καταναλωτές πληρώνουν χαμηλότερες τιμές σε κλάδους που είναι πιο ανοικτοί στον ανταγωνισμό.

Ποιες είναι οι συνέπειες;

Η Επιτροπή ερευνά το κατά πόσον οι επιχειρήσεις παραβιάζουν ή είναι πιθανό να παραβιάσουν τους κανόνες ανταγωνισμού. Αυτό σημαίνει ότι η Επιτροπή μπορεί να ενεργεί είτε πριν είτε μετά την παραβίαση των κανόνων προκειμένου να προστατέψει την ανταγωνιστικότητα των αγορών. Μετά από μια έρευνα, η Επιτροπή μπορεί να απαγορεύσει ένα προϊόν, να απαιτήσει τη λήψη διορθωτικών μέτρων ή να επιβάλει πρόστιμο, ανάλογα με την περίπτωση. Επομένως, η Επιτροπή, αφενός, λαμβάνει προληπτικά μέτρα και, αφετέρου, επιβάλλει κυρώσεις για τις παραβιάσεις των κανόνων ανταγωνισμού στην ΕΕ.

Το δίκαιο ανταγωνισμού της ΕΕ εφαρμόζεται άμεσα σε όλα τα κράτη μέλη από τις εθνικές αρχές ανταγωνισμού, οι οποίες μπορούν να εφαρμόζουν και τους δικούς τους κανόνες ανταγωνισμού.

Για να μπορεί η Επιτροπή να παρέμβει, η αντιανταγωνιστική συμπεριφορά πρέπει να θίγει τις εμπορικές συναλλαγές των χωρών της ΕΕ. Οι συνθήκες που έχουν υπογράψει τα κράτη μέλη της ΕΕ παραχωρούν στην Επιτροπή ισχυρές εξουσίες επιβολής της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού. Οι αποφάσεις της είναι δεσμευτικές τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για τις εθνικές αρχές που παραβιάζουν τους κανόνες, μπορούν όμως να προσβληθούν στο Γενικό Δικαστήριο και (για νομικά ζητήματα) στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι επιχειρήσεις και οι κυβερνήσεις των χωρών της ΕΕ προσφεύγουν συχνά, και ενίοτε επιτυχώς, κατά των αποφάσεων της Επιτροπής.

Ποια είναι τα αποτελέσματα;

Σύμφωνα με εκτιμήσεις, το 2013 τα οφέλη για τους καταναλωτές από τις αποφάσεις και μόνο με τις οποίες η Επιτροπή απαγόρευσε τη δημιουργία καρτέλ ήταν μεταξύ 4,89 και 5,66 δισ. ευρώ.

Τα χρηματικά ποσά που συγκεντρώνονται από τα πρόστιμα δεν αυξάνουν τον συνολικό προϋπολογισμό της ΕΕ, αλλά συμπληρώνονται με τις συνεισφορές των κρατών μελών στον συμφωνηθέντα προϋπολογισμό.

Οι αποφάσεις της Επιτροπής έχουν κατά καιρούς ωφελήσει με διάφορους τρόπους τους ευρωπαίους καταναλωτές.

Μία από τις σημαντικότερες υποθέσεις ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αφορούσε υπόθεση κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης στην οποία ενεπλάκη η Microsoft, ο αμερικανικός γίγαντας της πληροφορικής. Η Επιτροπή επέβαλε πρόστιμο στη Microsoft για την πρακτική της να συνδυάζει διάφορους τύπους λογισμικού σε ενιαίο πακέτο. Αποφάσισε ότι η συμπεριφορά της Microsoft ήταν άδικη για τους καταναλωτές, καθώς τους στερούσε τη δυνατότητα επιλογής, διατηρώντας τις τιμές τεχνητά υψηλές και περιορίζοντας την καινοτομία στον κλάδο του λογισμικού.

Η Επιτροπή επέβαλε επίσης το 2012 πρόστιμο ύψους 1,47 δισ. ευρώ σε παραγωγούς λυχνιών για οθόνες τηλεοράσεων και ηλεκτρονικών υπολογιστών, οι οποίοι συμμετείχαν σε καρτέλ επί δύο δεκαετίες. Μεταξύ του 2001 και του 2006, ασιάτες παραγωγοί οθονών LCD είχαν συστήσει καρτέλ, καθορίζοντας τις τιμές και ανταλλάσσοντας ευαίσθητες πληροφορίες σχετικά με μεγάλες οθόνες για εφαρμογές σε τηλεοράσεις και ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Η λειτουργία του καρτέλ είχε άμεσες επιπτώσεις στους ευρωπαίους καταναλωτές, καθώς οι περισσότερες τηλεοράσεις LCD, οθόνες ηλεκτρονικών υπολογιστών και φορητοί υπολογιστές τύπου notebook προέρχονται από την Ασία.

Το 2006 και το 2012 η αεροπορική εταιρεία φθινών πτήσεων Ryanair ενημέρωσε την Επιτροπή για την πρόθεσή της να εξαγοράσει τον ιρλανδικό αερομεταφορέα Aer Lingus. Η Επιτροπή εξέτασε τις πιθανές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό και στους καταναλωτές, ιδίως δε στους περισσότερους από 14 εκατομμύρια επιβάτες που πετούν από και προς την Ιρλανδία κάθε χρόνο. Από τη συγκένωση των δύο εταιρειών θα προέκυπτε μία εταιρεία με μονοπωλιακή ή δεσπόζουσα θέση σε πολλά δρομολόγια από και προς την Ιρλανδία, με αποτέλεσμα λιγότερες επιλογές για τους καταναλωτές και υψηλότερες, κατά πάσα πιθανότητα, τιμές.

Η Επιτροπή απαγόρευσε την προταθείσα εξαγορά δυνάμει του κανονισμού της ΕΕ για τις συγκεντρώσεις.

Αντίδραση στη χρηματοπιστωτική κρίση

Η Επιτροπή καταβάλλει προσπάθειες ώστε τα εθνικά μέτρα αντιμετώπισης της κρίσης να μη στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό, αλλά, αντίθετα, να λαμβάνουν υπόψη το ευρύτερο ευρωπαϊκό πλαίσιο.

Οι κανόνες της ΕΕ για τον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων εμποδίζουν τα κράτη μέλη να ανταγωνίζονται ποιο θα ενισχύσει περισσότερο τις δικές του επιχειρήσεις σε βάρος των υγιών ανταγωνιστικών τους επιχειρήσεων.

Παρ' όλα αυτά, η Επιτροπή, αναγνωρίζοντας την ανάγκη ορισμένων κυβερνήσεων να λάβουν μέτρα για να αντιμετωπίσουν τη χρηματοπιστωτική κρίση, θέσπισε ειδικούς προσωρινούς κανόνες για τη στήριξη των τραπεζών.

Σύμφωνα με αυτούς τους κανόνες, οι τράπεζες δεν μπορούν να δέχονται κρατική στήριξη αν δεν λαμβάνουν οι ίδιες μέτρα για την επίλυση των προβλημάτων τους.

Για να δώσει στις κυβερνήσεις των κρατών μελών μεγαλύτερο περιθώριο ελιγμών ώστε να αντιμετωπίσουν τις επιπτώσεις της πιστωτικής στενότητας, η Επιτροπή θέσπισε προσωρινούς κανόνες για τις επιχειρήσεις, πέραν των τραπεζών, και επέτρεψε στις κυβερνήσεις να χρησιμοποιούν μέτρα όπως:

- διευκόλυνση της πρόσβασης των επιχειρήσεων στη χρηματοδότηση·
- κρατικές εγγυήσεις με μειωμένη προμήθεια για δάνεια·
- ασφάλιση των εξαγωγικών πιστώσεων·
- επιχορηγούμενα δάνεια (κυρίως για οικολογικά προϊόντα).

Πώς να υποβάλετε καταγγελία

Τι μπορώ να κάνω αν έχω υπόνοιες ότι μια επιχειρηματική πρακτική περιορίζει τον ανταγωνισμό;

Σε ορισμένες περιπτώσεις, στην καθημερινή σας ζωή ενδέχεται να περιέλθουν στην αντίληψή σας επιχειρηματικές πρακτικές που περιορίζουν κατά τη γνώμη σας τον ανταγωνισμό. Για παράδειγμα, ορισμένες επιχειρήσεις αρνούνται να δεχθούν παραγγελίες καταναλωτών από άλλα κράτη μέλη. Μια τέτοια άρνηση μπορεί να αποτελεί ένδειξη παράνομης περιοριστικής πρακτικής και εσείς, από την πλευρά σας, μπορεί να θέλετε να ενημερώσετε κάποια αρχή ανταγωνισμού.

► Βήμα 1: Αποφασίστε ποια αρχή ανταγωνισμού θέλετε να ενημερώσετε

Αν η περίπτωση που αντιμετωπίσατε είναι ειδική και περιορίζεται στη χώρα ή στην περιοχή στην οποία ζείτε, ή αν πρόκειται για περίπτωση στην οποία δεν εμπλέκονται πάνω από τρία κράτη μέλη, επικοινωνήστε με την αρμόδια αρχή ανταγωνισμού της χώρας σας. Οι αρχές ανταγωνισμού όλων των κρατών μελών εφαρμόζουν πλέον τους ίδιους κανόνες ανταγωνισμού με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και συνήθως είναι οι πλέον αρμόδιες για να ασχοληθούν με το πρόβλημά σας.

Επικοινωνήστε με τη Ευρωπαϊκή Επιτροπή: αν πιστεύετε ότι η περίπτωση σας αφορά περισσότερα από τρία κράτη μέλη.

Ακόμη και αν δεν είστε βέβαιοι για την έκταση του προβλήματος, μη διστάσετε να επικοινωνήσετε είτε με την εθνική αρχή ανταγωνισμού είτε με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι αρχές αυτές συνεργάζονται και μπορεί να αποφασίσουν από κοινού ποια θα αναλάβει την υπόθεση που θα προκύψει ενδεχομένως από την αναφορά σας.

► Βήμα 2Α: Ενημερώστε την εθνική αρχή ανταγωνισμού

Οι εθνικές αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών της ΕΕ μπορούν να συγκεντρώσουν πληροφορίες από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις και, εφόσον διαπιστώσουν ότι έχει παραβιαστεί η νομοθεσία ανταγωνισμού της ΕΕ, να λάβουν μέτρα για την αντιμετώπιση του προβλήματος.

Πρέπει να γνωρίζετε ότι οι διαδικασίες που ακολουθούν οι εθνικές αρχές διέπονται από τις εθνικές τους νομοθεσίες και ενδέχεται να διαφέρουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Συνεπώς, προτού επικοινωνήσετε με μια εθνική αρχή ανταγωνισμού, καλό θα είναι να συμβουλευθείτε τον δικτυακό της τόπο ή να ζητήσετε οδηγίες από την ίδια την αρχή σχετικά με το ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος για να αναφέρετε το πρόβλημά σας.

Οι εθνικές αρχές ανταγωνισμού:

http://ec.europa.eu/competition/nca/index_en.html

Βήμα 2B: Ενημερώστε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Μπορείτε να αναφέρετε το πρόβλημα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή με ηλεκτρονικό μήνυμα στη διεύθυνση: comp-market-information@ec.europa.eu.

Επίσης, μπορείτε να στείλετε επιστολή στη διεύθυνση:

European Commission
Directorate-General for Competition
Antitrust Registry
1049 Βρυξέλλες
ΒΕΛΓΙΟ

Φροντίστε να αναφέρετε το όνομα και τη διεύθυνσή σας, να προσδιορίσετε τις επιχειρήσεις και τα προϊόντα που σχετίζονται με το πρόβλημα και να περιγράψετε με σαφήνεια την πρακτική που διαπιστώσατε. Η κίνησή σας αυτή θα βοηθήσει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εντοπίσει τυχόν προβλήματα που υπάρχουν στην αγορά και μπορεί να αποτελέσει την αφετηρία για τη διεξαγωγή έρευνας.

Υποβάλετε επίσημη καταγγελία στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Εάν θίγεστε άμεσα από την πρακτική που έχετε υπόνοιες ότι περιορίζει τον ανταγωνισμό, και είστε σε θέση να δώσετε στην Επιτροπή συγκεκριμένες πληροφορίες, μπορείτε να υποβάλετε επίσημη καταγγελία. Στην περίπτωση αυτή, θα πρέπει να πληροίτε ορισμένες νομικές προϋποθέσεις που αναλύονται λεπτομερώς στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την εξέταση των καταγγελιών.

Οι τιμές των τηλεοράσεων έγιναν πιο προσιτές από τη στιγμή που η ΕΕ εξάρθρωσε τα καρτέλ που είχαν συνάψει μυστική συμφωνία να χρεώνουν υψηλές τιμές.

Ενημερώστε μια οργάνωση καταναλωτών

Ως καταναλωτής, μπορείτε να ενημερώσετε για τις υπονοιές σας μια οργάνωση καταναλωτών. Αυτή μπορεί να αποφασίσει να συγκεντρώσει τις πληροφορίες που έχει λάβει και από άλλους καταναλωτές και να υποβάλει επίσημη καταγγελία στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Επικοινωνήστε με μια από τις οργάνώσεις καταναλωτών της χώρας σας:

http://ec.europa.eu/consumers/cons_org/associations/index_en.htm

Προοπτικές

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτίθεται να χρησιμοποιήσει τα μέσα της πολιτικής ανταγωνισμού, καθώς και την εμπειρογνωσία σε θέματα αγοράς προκειμένου να προωθήσει την ατζέντα της Ένωσης υπέρ της απασχόλησης και της ανάπτυξης, σε τομείς όπως η ψηφιακή εσωτερική αγορά, η ενεργειακή πολιτική, οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, η βιομηχανική πολιτική και η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.

Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερη σημασία έχει να αναπτύξουμε περαιτέρω την οικονομική και νομική προσέγγιση στην εκτίμηση των θεμάτων ανταγωνισμού, βελτιώνοντας παράλληλα την παρακολούθηση

της αγοράς προς στήριξη των γενικότερων δραστηριοτήτων της Επιτροπής.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει να εφαρμόζει αποτελεσματικά τους κανόνες ανταγωνισμού στις παραβιάσεις της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας, τα καρτέλ, τις συγχωνεύσεις και τις κρατικές ενισχύσεις, εναρμονίζοντας πάντα τα μέσα της πολιτικής ανταγωνισμού με τις εξελίξεις της αγοράς και καλλιεργώντας παράλληλα πνεύμα θεμιτού ανταγωνισμού τόσο στην ΕΕ όσο και παγκοσμίως. Η Επιτροπή θα προωθήσει τη διεθνή συνεργασία με άλλες αρχές ανταγωνισμού απ' όλο τον κόσμο.

Περισσότερα

Πληροφορίες σχετικά με την πολιτική και τους κανόνες ανταγωνισμού της ΕΕ, καθώς και τις συγχωνεύσεις που κοινοποιούνται στην Επιτροπή, το πλήρες κείμενο των αποφάσεων σε υποθέσεις ανταγωνισμού στους τομείς προστασίας του ανταγωνισμού, συγχωνεύσεων και κρατικών ενισχύσεων, το τελευταίο ενημερωτικό δελτίο σχετικά με την πολιτική ανταγωνισμού και τη συναφή νομοθεσία θα βρείτε στη σελίδα «Ανταγωνισμός» του δικτυακού τόπου Europa (http://ec.europa.eu/competition/index_en.html).

Μπορείτε επίσης να παρακολουθείτε τις εξελίξεις στον τομέα του ανταγωνισμού ζωντανά μέσω του λογαριασμού στο Twitter: https://twitter.com/EU_Competition.

Οι ακόλουθες εκδόσεις διατίθενται σε έντυπη μορφή, αλλά μπορείτε επίσης να τις μεταφορτώσετε στον υπολογιστή σας χωρίς χρέωση:

- ▶ **Η ετήσια έκθεση σχετικά με την πολιτική ανταγωνισμού:** <http://ec.europa.eu/competition/publications/index.html>
- ▶ **Πληροφορίες σχετικά με συγχωνεύσεις που κοινοποιούνται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, επίσημες αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στους τομείς της προστασίας του ανταγωνισμού, των συγχωνεύσεων και των κρατικών ενισχύσεων και η πλήρης συναφής νομοθεσία δημοσιεύονται στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*:** <http://eur-lex.europa.eu/JOIndex.do>
- ▶ **Ανασκόπηση του έργου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε θέματα ανταγωνισμού περιλαμβάνεται στην ετήσια *Γενική Έκθεση για τη δραστηριότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*:** http://europa.eu/generalreport/index_en.htm
- ▶ **Έχετε ερωτήσεις σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση; Η υπηρεσία Europe Direct μπορεί να σας βοηθήσει:** 00 800 6 7 8 9 10 11 — <http://europedirect.europa.eu>.

